Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Xulosa qilib aytganda, matematika va geometriya fanlarini o‘qitishda ko‘p yillar mobaynida shakllangan usullarni qo‘llashdan tashqari, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llagan holda, integratsiyalashgan darslarni tashkil qilish, ilm-fan va texnika yutuqlaridan unumli foydalanish fanni o‘zlashtirishda ijobiy natija beradi. Taraqqiyot sari yuz tutib borayotgan bugungi axborotlar asri ertangi kun yoshlaridan turli muammoli vaziyatlarda o‘zini-o‘zi to‘g‘ri baholay oladigan, mustaqil fikriga ega bo‘lgan, aqliy va ruhiy imkoniyatlaridan yuksak sa’yi-xarakatlar yo‘lida foydalana oladigan ijobiy xususiyatlar sohibi bo‘lishni taqozo etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). PTC Inc. Mathcad User’s Guide. USA, 2018. 1–15 – 18 – 32 –79–98 pp.
(2). Рахимов А., Ходжаев Б. Рақамли педагогика асослари. Тошкент, 2021, 41–92-betlar.
(3). Беспалько В.П. Педагогические технологии. Москва, 2018, 120–150-betlar.
(4). S.V.Porshnev. MATCAD. Основы работы и программирования. Москва, 2011.
(5). Solodov A.U., Ochkov V.N. Differential models: An Introduction with MathCAD. Springer, 2012, 324 p.
(6). http://ru.wikipedia.org/wiki/MathCAD
(7). www.youtube

Ernazarova Maxliyoxon Kobiljonovna (Abdulla Avloniy nomidagi Pedagogik mahorat milliy instituti mustaqil tadqiqotchi)

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING ONA TILI TA’LIMIDAGI O‘RNI VA IMKONIYATLARI

Annotatsiya. *Ushbu maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ona tili ta’limidagi o‘rni va imkoniyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, muammoli ta’lim hamda loyiha asosida o‘qitish texnologiyalarining ta’lim samaradorligiga ta’siri yoritilgan. Tahlil natijalari zamonaviy pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatdi. Maqola IMRAD usuli asosida tuzilgan bo‘lib, ona tili ta’limini takomillashtirishga oid ilmiy xulosalar bilan yakunlangan.*

Kalit so‘zlar: *zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ona tili ta’limi, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish.*

Эрназарова Махлиёхон Кобилжоновна (докторант Национального института педагогического мастерства имени Абдуллы Авлони, самостоятельный соискатель)

РОЛЬ И ВОЗМОЖНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ РОДНОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация. *В данной статье научно анализируется роль и возможности современных педагогических технологий в обучении родному языку. В исследовании рассматриваются интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, проблемное обучение и проектная деятельность, а также их влияние на эффективность образовательного процесса. Результаты анализа показывают, что современные педагогические технологии способствуют повышению познавательной активности учащихся, развитию речевой компетенции и формированию навыков самостоятельного мышления. Статья подготовлена на основе метода IMRAD и содержит научно обоснованные выводы по совершенствованию обучения родному языку.*

Ключевые слова: *современные педагогические технологии, обучение родному языку, интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, проблемное обучение, проектное обучение.*

Ernazarova Makhliyokhon Kobiljonovna (Doctoral Researcher at the Abdulla Avloniy National Institute of Pedagogical Mastery Independent Researcher)

THE ROLE AND OPPORTUNITIES OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN MOTHER TONGUE EDUCATION

Annotation. *This article provides a scientific analysis of the role and potential of modern pedagogical technologies in mother tongue education. The article examines interactive teaching methods, information and communication technologies, problem-based learning, and project-based instruction, as well as their impact on educational effectiveness. The results indicate that modern pedagogical technologies enhance students’ cognitive activity, develop communicative competence, and foster independent and*

critical thinking skills. The article is structured according to the IMRAD model and concludes with evidence-based recommendations for improving mother tongue teaching.

***Keywords**: modern pedagogical technologies, mother tongue education, interactive methods, information and communication technologies, problem-based learning, project-based learning.*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o'qitish jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, ona tili ta'limida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda. An'anaviy o'qitish usullari bu talablarni to'liq qondirish imkoniyatiga ega emasligi sababli, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda [4].

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchini ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida qarab, uning shaxsiy imkoniyatlari, qiziqishlari va qobiliyatlarini hisobga olishga asoslanadi. Ona tili fanining o'ziga xos xususiyatlari – nutqni rivojlantirish, til hissini shakllantirish, ma'naviy-axloqiy tarbiya berish mazkur texnologiyalarni qo'llash uchun keng imkoniyat yaratadi. Shu bois mazkur maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ona tili ta'limidagi o'rni va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Tadqiqot usullari. Mazkur maqolada ona tili ta'limini takomillashtirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning yangi avlod metodlari va ularning amaliy qo'llanilishi asos qilib olindi. Xususan, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli didaktika, blended learning (aralash ta'lim), flipped classroom (teskari sinf) hamda 4K (kritik fikrlash, kreativlik, kommunikativlik va kollaboratsiya) metodining nazariy asoslari tahlil qilindi va ona tili darslari misolida yoritildi. Ushbu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi hamda nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishi bilan izohlandi.

Maqolada ona tili darslarida 4K metodini amalga oshirishning amaliy namunalariga alohida e'tibor qaratildi. Jumladan, tanlangan matn asosida o'quvchilarga muammoli savollar berish orqali ularning kritik fikrlashi, berilgan mavzu yuzasidan muqobil sarlavha va yakuniy xulosa ishlab chiqish orqali kreativligi rivojlantirildi. Guruhda ishlash jarayonida o'quvchilarning o'zaro fikr almashuvi va bahs-munozarasi kommunikativlik ko'nikmalarini mustahkamladi, umumiy natijaga erishish uchun vazifalarni taqsimlash esa kollaboratsiya malakalarini shakllantirishga xizmat qildi.

Shuningdek, teskari sinf modeli asosida o'quvchilarga mavzu bo'yicha videodarslar va elektron manbalar oldindan taqdim etilib, sinf mashg'ulotlarida 4K metodiga mos ravishda muhokama, matn tahlili va ijodiy yozma ishlar tashkil etildi. Loyiha asosida o'qitish jarayonida esa "Til va jamiyat", "Ijtimoiy tarmoqlarda nutq madaniyati" kabi mavzularda jamoaviy loyihalar ishlab chiqilib, bunda 4K kompetensiyalarining integratsiyalashgan holda rivojlanishi ta'minlandi.

Natijada 4K metodining zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilishi ona tili ta'limida o'quvchilarning faolligini oshirishi, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirishi hamda ularning og'zaki va yozma nutqini samarali shakllantirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi.

Tahlil va natijalar. "Matn va uning turlari" mavzusi bo'yicha zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida dars namunasi (5-sinf).

Tajriba-sinov ishlari jarayonida 5-sinf ona tili darsligidagi "Matn va uning turlari" mavzusi asosida dars zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, interaktiv metodlar, kompetensiyaviy yondashuv va raqamli vositalar asosida tashkil etildi. Darsning asosiy maqsadi o'quvchilarda matn tushunchasi, uning turlari (hikoya, tasvir, muhokama) haqidagi bilimlarni shakllantirish bilan birga, ularning nutqiy faolligi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat bo'ldi.

Darsning kirish bosqichida "Aqliy hujum" metodi qo'llanilib, o'quvchilarga "Matn nima?", "Gaplar to'plami qachon matn bo'la oladi?" kabi savollar berildi. Bu jarayonda o'quvchilar o'z oldingi bilimlarini faollashtirdilar va mavzuga qiziqish uyg'otildi. Javoblar doskada klaster shaklida joylashtirildi.

Asosiy bosqichda "Insert" texnologiyasi asosida darslikdagi matn bilan ishlash tashkil etildi. O'quvchilarga matn berilib, uni o'qish jarayonida bilgan ma'lumotlari, yangi bilimlar va tushunarsiz jihatlarni maxsus belgilar orqali ajratish topshirildi. Bu usul o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini va matnni ongli o'qish ko'nikmasini rivojlantirdi.

Keyingi bosqichda o'quvchilar kichik guruhlarga bo'lindi. Har bir guruhga matnning alohida turi berildi: hikoya matni, tasviriy matn va muhokama matni. Guruhlar "Hamkorlikda o'rganish" texnologiyasi asosida berilgan matn turining xususiyatlarini aniqlash, misollar keltirish va taqdimot tayyorlash bilan shug'ullandilar. Natijada o'quvchilar bir-birini tinglash, fikr almashish va umumiy xulosaga kelish ko'nikmalarini egalladilar.

Mustahkamlash bosqichida “Kreativ topshiriq” berildi. O‘quvchilarga kundalik hayotdan olingan mavzu asosida qisqa matn tuzish topshirildi va matnning qaysi turga mansubligi aniqlash so‘raldi. Ushbu topshiriq o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini va o‘z bilimlarini amaliyotda qo‘llash qobiliyatini rivojlantirdi.

Dars yakunida refleksiya bosqichi tashkil etilib, “Bugun nimani bildim?”, “Qaysi topshiriq menga qiziqarli bo‘ldi?” kabi savollar orqali o‘quvchilarning fikrlari tinglandi. Baholash jarayonida formatif baholash usuli qo‘llanilib, o‘quvchilarning faolligi, muloqot madaniyati va ijodiy yondashuvi inobatga olindi.

Mazkur dars namunasi shuni ko‘rsatdiki, “Matn va uning turlari” mavzusini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o‘qitish o‘quvchilarning bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga, nutqiy kompetensiyalarining rivojlanishiga va darsga bo‘lgan qiziqishining ortishiga xizmat qiladi.

Muhokama. Olingan natijalar pedagogika sohasida olib borilgan ilmiy maqolalar bilan uyg‘un ekanini ko‘rsatadi. Xususan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta’lim sifatini oshirishda samarali vosita ekani ko‘plab maqolalarda qayd etilgan. Ona tili ta’limida bu texnologiyalarni qo‘llash o‘quvchilarning nutqiy faolligi, ijodkorligi va mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi [5].

Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash o‘qituvchidan yuqori kasbiy mahorat va metodik tayyorgarlikni talab etadi. Texnologiyalarni maqsadsiz yoki noto‘g‘ri qo‘llash kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shuning uchun ularni ona tili fanining mazmuni va o‘quvchilarning yosh hamda psixologik xususiyatlariga mos holda tanlash muhimdir.

Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar an’anaviy usullarni to‘liq inkor etmaydi, balki ularni boyitadi va takomillashtiradi.

Xulosa. IMRAD usuli asosida olib borilgan mazkur maqola shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ona tili ta’limida keng imkoniyatlarga ega. Interaktiv metodlar, AKT, muammoli ta’lim va loyiha asosida o‘qitish texnologiyalari o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish va ta’lim samaradorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Ona tili ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tizimli va maqsadli qo‘llash orqali raqobatbardosh, ijodkor va mustaqil fikrlovchi shaxsni tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, “Fan va texnologiya”, 2018, 256-bet.

(2). Jo‘rayev R.X., Zufarova N.M. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. Toshkent, “O‘qituvchi”, 2019, 198-bet.

(3). Saidova M.Sh. Ona tilini o‘qitish metodikasi. Toshkent, “Yangi asr avlodi”, 2020, 224-bet.

(4). Ishmuhamedov R.J. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. Toshkent, “Fan”, 2017, 180-bet.

(5). Rasulov A. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, “Mumtoz so‘z”, 2016, 312-bet.

(6). Qodirov A.Q. Ona tili ta’limida interaktiv metodlar. Toshkent, “Navro‘z”, 2021, 145-bet.

(7). Полат Е.С. Современные информационные и педагогические технологии в системе образования. Москва, “Академия”, 2019, с.368.

(8). Селевко Г.К. Современные образовательные технологии, Москва “ Народное образование”, 2018, с.256.

(9). Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 410 p.

(10). Brown H.D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education, 2015, 336 p.

(11). Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978, 159 p.

(12). UNESCO. Information and Communication Technology in Education. Paris: UNESCO Publishing, 2017, 112 p.

Yakubova Gulnoz Madrimbayevna (Urganch davlat Pedagogika instituti “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi; yagulnozyakubova@gamil.com)

O‘YIN TEXNOLOGIYALARIGA ASOSLANGAN FASILITATORLIK METODIKASINING MAKTABGA TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI BOLALAR MULOQOT KOMPETENSIYALARIGA TA’SIRI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada o‘yin texnologiyalariga asoslangan fasilitatorlik metodikasining maktabga tayyorgarlik bosqichidagi bolalarning muloqot kompetensiyalariga ta’siri ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqot davomida eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasida taqqoslovchi tahlil o‘tkazildi. O‘yin faoliyatiga asoslangan mashg‘ulotlarda bolalarning nutq faolligi, suhbat qurish qobiliyati, sheriklarini tinglash*